

Doktoranden som gjorde skillnad: Lars Carlman

I min avhandling från 1990 finns en referens till en bok: Carlman, Lars, (kommande) "Om förtroende" Lunds Universitet. Det finns exempel på forskare som tar andras idéer, återger dem i sina publikationer, men inte refererar till dem. Det kallas plagiat. Men vad kallas det när man refererar till ett arbete som aldrig blev publicerat? Än mindre skrivet?

Lars Carlman är bland de mest intelligenta och kreativa människor jag träffat i akademien. Han var engagerad i forskarutbildningen när jag sökte som assistent till företagsekonomiska institutionen. Jag blev anställd och antagen efter en intervju med LOA (känd, ja ökad finans- och redovisningslärare) och på inrådan av Lars Carlman. När jag strax efter att ha fått betyget Väl Underkänt (10 poäng av 100 p möjliga) på en tentamen i redovisning, frågade LOA Carlman vad det var för skröp han hade rekommenderat.

Carlman och jag blev senare som lera och långhalm, där vi gjorde kurser tillsammans och debatterade högt och villigt i alla upptänkliga situationer. Han arbetade på en avhandling om förtroende, och hade en tanke om förtroende som en meningsfull ekonomisk kategori. Hans tes var klar och han hade ett litet fall som åskådningsmaterial. Han skrev och han skrev. Började om på nytt. Strukturerade upp kapitelordningar. Och skrev och skrev. En gång suckade han då han återigen hade börjat på en introduktion av hans avhandling som hade nått 100 sidor. På början av avhandlingens introduktion!

Från hans hand kom ett working paper, som vi lyckades förmå honom till. Men papert han lämnade in gick inte att trycka i serien. Det lämnades till hans gode vän, Kajsa Ek. Hon kom att papert blev läsbart om man tog slutdelen och lade först. Plötsligt föll sakerna på plats och papert kunde bli ett working paper. Han var nästan löjligt stolt när han senare fick se det citerat i en dansk publikation. "Big in Denmark", njöt han av att säga.

Hans betydelse för min avhandling kan inte underskattas. Vi hade arbetsrum mittemot varandra. Vi hade alltid stort engagemang. I allt. Vilket yttrade sig i att vi debatterade högt och engagerat över korridoren. Sekreterarna som satt i närheten hade stort tålamod med oss. Men ibland brast det och vi ombads vara tysta. Vilket vi klarade under knappt en halvtimme.

I den debatten, över korridoren, slipades mina argument i avhandlingen. Där fick jag höra så mycket om property right som den enda riktiga institutionella teorin, att jag 13 år senare formulerade ett forskningsprojekt med en property right-ansats. Där drevs tanken på brödraskapets grund i förtroende fram till sin avslutande beskrivning. Vilket gör att jag ibland undrar om det var hans tankar och mitt skrivande som gav den delen av min avhandling. Därav min referens till hans kommande avhandling. Som aldrig kom.

Det är möjligt att min avhandling hade blivit av, och hade haft liknande inriktning utan Carlman. Om det kan ingen veta. Och det är meningslöst att fundera över det som aldrig varit. Ty Carlmans betydelse för mig under mina sista år med avhandlingen är klar och tydlig, den var stor och kanske avgörande. Jag försökte hjälpa honom i hans arbete, men olikt hans inflytande på mig, lyckades jag inte ha ett sådant inflytande att han kunde färdigställa sin avhandling. Att referera till hans kommande avhandling var ett sätt att försöka påverka honom. Men också att visa tacksamhet och skuld. Lärdomen blir:

Lär av andra och tacka. Inför den som gjort det. Och inför andra.

Öllsjö den 20 juli 2013

Sven-Olof Yrjö Collin